

STEUERRECHT, Diter Birk, 1998, C. F. Müller Verlag, Schwerpunkte, Heidelberg, 385 str.

Prikaz*

Knjiga Ditera Birka *Steuerrecht* udžbenik je koji smo odlučili prikazati u trenutku kada je u Hrvatskoj na području poreznoga prava došlo do bitnih promjena. Stupanje na snagu "paketa" zakona s područja poreznoga prava početkom ove godine značilo je da je došlo do pomaka u poimanju toga pravnog područja. Budući da se naše porezno pravo u najvećem dijelu naslanja na njemačko, moguće je povući usporednicu između većine njemačkih poreznih instituta obrađenih u ovoj knjizi i instituta našega poreznog prava. Kako su, čemu ne znamo razloge, izostale opsežnije rasprave i diskusije o "novim zakonskim tekstovima" iz poreznog prava, činilo nam se još uputnijim prikazati sadržaj spomenute knjige.

Samim naslovima pojedinih dijelova iz sadržaja knjige dan je informativni uvid u tematiziranu problematiku. Stoga ćemo uvodno navesti da je knjiga podijeljena na četiri dijela, unutar kojih je osam velikih poglavlja. Nakon uvoda slijedi prvi dio, u kojemu se autor bavi povijesnim temeljima i načelima oporezivanja. U drugom je dijelu izloženo poreznodužničko i poreznopostupovno pravo, a u nastavku su obrađeni porez na dohodak, porezi na ostale vrste prihoda, porez na dobit, porez na nasljedstva i darove. U četvrtom, završnom elaboriranju oporezivanja potrošnje autor se usredotočio na porez na promet.

U prvom dijelu autor u sklopu povijesnih osnova i načela oporezivanja daje prikaz povijesne pozadine današnjih njemačkih propisa poreznog prava. Uz faze u povijesti oporezivanja posebno su obrađena ekonomska i pravna načela oporezivanja. U nastavku se elaborira porezni sustav i njegovi ustavnopravni temelji. Tako se daje pregled poreznog sustava i klasifikacije poreza prema različitim kriterijima. Obrađena je struktura, ustroj poreznog sustava, a posebna je pozornost pridana poreznim subjektima, poreznim objektima i poreznim stopama. U razmatranjima ustavnih temelja oporezivanja obrađen je pojam poreza, obilježja poreznih pojmova, razgraničenje od pristojba i taksi te drugih oblika davanja. U poglavlju o poreznoj zakonodavnoj vlasti autor razlikuje isključivu zakonodavnu ovlast države, konkurentnu zakonodavnu ovlast države, isključi-

---

* Primitljeno (*Received*): 25. 1. 2002.

Prihvaćeno (*Accepted*): 5. 6. 2002.

vu zakonodavnu ovlast pokrajina, te ovlasti općina u određivanju poreznih stopa. Naglašeno je i razlikovanje porezne upravne vlasti na način da postoji upravna mjerodavnost države, upravna mjerodavnost pokrajina te upravna vlast općina. Obrađeni su i ustavni okviri vlasti oporezivanja. Unutar državnopravnih ograničenja vlasti oporezivanja navodi se načelo zakonitosti oporezivanja, određenost propisa te zabrana povratnog djelovanja. Kao temeljne pravne granice oporezivanja navodi se opće pravilo o ravnopravnosti prema odredbama njemačkog ustava kao mjerilo ravnopravnosti opterećenja u poreznom pravu, zatim načelo sposobnosti plaćanja kao konkretizacija jednake porezne podjele tereta, te temeljno pravilo o vertikalnoj i horizontalnoj poreznoj jednakosti. Konkretizacija načela oporezivanja prema sposobnosti plaćanja unutar drugih ustavnih sadržaja obuhvaća zabranu zahvaćanja u egzistencijalni minimum, poticanje na zasnivanje braka i obitelji u poreznom pravu i jamstvo vlasništva. Treće poglavlje prvog djela obrađuje poreze u Europi i na međunarodnom tržištu. U razmatranjima o europskome poreznom pravu govori se o raspodjeli financijske vlasti u Europskoj uniji, učincima primarnopravnog reguliranja prema nacionalnome poreznopravnom uređenju te je obrađena i poreznopravna harmonizacija unutar EU-a. Dio o međunarodnome poreznom pravu obrađuje oporezivanje prekograničnog prometa te mjere i sredstva izbjegavanja dvostrukog oporezivanja.

Drugi dio s naslovom *Općenito o porezno-dužničkom i postupovnom pravu* u četvrtom poglavlju obrađuje poreznodužničko pravo. Taj nam se dio čini iznimno važnim jer je stupanjem na snagu Općega poreznog zakona (NN 127/00, 86/01) u Hrvatskoj posebno aktualizirana problematika poreznopravnog i poreznodužničkog odnosa te poreznog postupka. Stoga smo pri davanju prikaza tom dijelu pridali veću pozornost. U poglavlju o poreznodužničkom pravu obrađuju se zahtjevi iz poreznodužničkog odnosa, unutar čega je posebno obrađen porezni zahtjev, i to nastajanje poreznog zahtjeva, dospijeeće, pojam i značenje, te pretpostavke dospelosti. Prestanak poreznodužničkog odnosa također je posebno obrađen, unutar čega se navodi plaćanje, poravnanje i kompenzacija, uz relevantne odredbe njemačkoga Općeg poreznog zakona (njem. *Abgabenordnung*, dalje u tekstu: AO). Iscrpan prikaz instituta zastare obuhvaća pitanja kao što su zastarni rok, početak roka zastare, produženje roka zastare, zastara plaćanja, prekid zastare i dr. U tom je dijelu obrađeno i prenošenje poreznih zahtjeva kao i zahtjevi iz sporednih novčanih davanja, poput doplate zbog kašnjenja. Navedeni su instituti prikazani i u kontekstu AO-a. Autor upozorava na to da AO u odredbama njegovog drugog dijela općenito uređuje poreznodužničko pravo te od 3. do 7. dijela regulira pravo poreznog postupka. AO unutar poreznodužničkog prava postavlja opća načela primjene posebnih poreznih zakona. Osim toga, u drugom pododjeljku prvoga dijela dane su pravne definicije većine pojmova koji se često ponavljaju u posebnim poreznim zakonima, npr. sjedište, uobičajeno boravište, uprava (poslovodstvo), poslovni prostor, srodnici i sl., te ostale opće odredbe, posebice o području primjene AO-a te o mjerodavnosti financijskih vlasti.

Definicije pojmova u ovom su udžbeniku obrađene u kontekstu prikazivanja pojedinih vrsta poreza. Zahtjevi iz poreznodužničkog odnosa u AO-u su taksativno nabrojani. Stoga se i sam autor usredotočio na elaboriranje te problematike na način da prati sistematiku samog zakona. Pravo na porezni zahtjev pravo je poreznog vjerovnika da od poreznog dužnika traži plaćanje poreza u smislu AO-a. Porezni je vjerovnik, po pravilu, jav-

nopravno tijelo koje ima pravo poreznog zahtjeva prema odredbama njemačkog Ustava. Porezni je dužnik onaj tko ima obvezu platiti porez kao vlastiti dug. Tko je porezni dužnik, određuje se prema AO-u, ali i prema pojedinim poreznim zakonima. Ako neki porezni zakon iznimno ne sadrži izričitu definiciju poreznog dužnika, tada je porezni dužnik ona osoba koja je subjektivno obvezna platiti porez i kojoj se pripisuje porezni objekt. Tako je dužnik poreza na dohodak načelno ona osoba koja je prema Zakonu o porezu na dohodak subjektivno obvezna platiti porez i kojoj se pripisuje (ostvareni) dohodak. Do-
hodak se načelno pripisuje onome tko "činjenično" ostvaruje prihod. Pojedini porezni zakoni također određuju tko može biti porezni subjekt, dakle tko je "poreznopravno sposoban". Zakon o porezu na dohodak kao porezne subjekte poznaje samo fizičke osobe, dakle iz toga se izrijeckom izuzimaju društva osoba čija se dobit pripisuje pojedinim članovima društva sukladno Zakonu o porezu na dohodak. Suprotno tomu, društva osoba mogu, kad je riječ o ostalim vrstama poreza svakako biti samostalni porezni objekti, kao što je npr. regulirano Zakonom o porezu na promet i Zakonom o obrtu. Pojam poreznog dužnika u smislu Zakona o porezu na dohodak treba razlikovati od poreznog obveznika, poreznog platca i poreznog jamca. Porezni obveznik u smislu AO-a jest ona osoba koja je nositelj obveza i prava postupovne i dužničke naravi. Tako je njegova dužnička obveza plaćanje poreza u svoje ime i za svoj račun, u tuđe ime i za tuđi račun, u svoje ime, ali umjesto drugoga, tj. on jamči za porez. Postupovne se obveze sastoje u tome da mora podnijeti poreznu prijavu, dokazna sredstva, voditi knjige i zapisnike te ispunjavati ostale obveze koje su mu nametnute poreznim zakonima. Prava iz dužničkog odnosa jesu povrat preplaćenog poreza, pravo na povrat pretporeza i dr., a prava postupovne naravi jesu pravo na saslušanje, pravo na žalbu i dr. Porezni je platac prema AO-u ona osoba koja "kao treća osoba" mora platiti porez za račun poreznog dužnika. Dakle, porezni je platac porezni obveznik koji ima obvezu uplatiti porez za drugu osobu i za njezin račun. Autor navodi brojne primjere, pa spominje da je npr. posloprimac načelno, prema Zakonu o porezu na dohodak, dužnik poreza na plaću (iznimka je paušalni porez na plaću), što je oblik naplate poreza na dohodak. Unatoč tomu, prema odredbama Zakona o porezu na dohodak, poslodavac ima obvezu pri isplati plaće za račun posloprimca obračunati i obustaviti porez na plaću te ga uplatiti poreznoj upravi. Dakle, poslodavac je porezni platac. Porezni je platac i prema odredbama AO-a porezni obveznik. Porezni je jamac onaj tko jamči za porezno dugovanje treće osobe, dakle koji odgovara za tuđi porezni dug. O nastanku poreznog zahtjeva također nalazimo posebne odredbe. Porezni zahtjev nastaje prema AO-u čim se realizira činjenično stanje, kad nastanu činjenice za koje zakon propisuje obvezu, tj. uz koje veže nastanak obveze. Porezna obveza, dakle, ne nastaje službenim utvrđivanjem od strane vlasti u poreznom rješenju već neposredno snagom zakona. Utvrđivanje je bitno za dospijeeće. Trenutak nastanka dobiva na značenju posebice kad je riječ o roku za utvrđivanje poreza, jamstvu trećih osoba, kao i o mogućnosti prijeboja. Posebice je zanimljivo poglavlje o zahtjevima iz poreznodužničkog odnosa. Sadržaj poreznodužničkog odnosa čine novčani zahtjevi. To su, uz najvažniji i osnovni porezni zahtjev, sporedni novčani zahtjevi, zahtjev iz poreznog jamstva, zahtjev za obavljanje novčanih činidaba na osnovi priznatih poreznih pogodnosti, zahtjev za vraćanje svote koja je plaćena bez pravne osnove. Sporednim novčanim davanjima smatraju se novčana davanja koja nastaju unutar poreznodužničkog odnosa na temelju posebnih okolnosti, kao dug

uz redovita porezna davanja. Oni su navedeni u AO-u kao zakasnina, kamate, drugi dodatci zbog kašnjenja uplate i dr. Ti su pojmovi detaljno objašnjeni brojnim primjerima. U dijelu o zakasnini te o pojmu i preduvjetima navodi se kako prema AO-u porezna uprava za zakašnjelu predaju porezne prijave može odrediti zakasninu. Zakasnina iznosi do 10% konačnog iznosa poreza odnosno utvrđenog iznosa za razrez poreza, ali najviše 10.000 DEM. Zakasnina nije sankcija već sredstvo pritiska. Ona pridonosi pravodobnoj predaji porezne prijave ne bi li se time stvorili preduvjeti za brzo određivanje poreznog duga (razrez). Zakasnina se, prema AO-u, ne primjenjuje ako je kašnjenje opravdano. Nije opravdano ako se netko, znajući ih ili ih iz nehata ne znajući, ne pridržava rokova za predaju porezne prijave. Krivnja se, sasvim ispravno, ne isključuje time što porezni obveznik na osnovi poreznog rješenja treba primiti povrat preplaćenog poreza. Kao sporedno novčano davanje u smislu AO-a zakasnina je zahtjev iz poreznodužničkog odnosa. Taj zahtjev nastaje čim se realizira činjenično stanje za koje zakon propisuje obvezu. Ona po pravilu dospijeva s donošenjem rješenja. Do njezina prestanka dolazi zastarom. Isključena je primjena zakasnine ako rješenje o porezu koje bi služilo kao osnovica za izračun zakasnine zbog zastare utvrđivanja više ne može biti službeno upućeno. Elaborat o objektima poreznodužničkog odnosa autor dopunjuje, uz brojne primjere, i postavljenim problemima. Navodeći velik broj slučajeva, problema i njihovih rješenja, autor približava obrađenu problematiku čitateljima šireg kruga. Navest ćemo jedan takav problem. Riječ je o objašnjenju zahtjeva za povrat (preplaćenog) poreza. Osoba A je u 2001. godini darovala političkoj stranci 200 DEM, ali je tu donaciju zaboravila navesti u dohodovnoj poreznoj prijavi za 2001. godinu jer je uslijed površne obrade porezne prijave previdjela pitanja u prijavi. Dana 1. srpnja 2001. prima svoje porezno rješenje za 2002. godinu i s 1. listopada 2002. želi realizirati zahtjev za povrat poreza u visini 100 DEM jer je prema njegovu saznanju platio porez na dohodak bez pravne osnove. Postoji li u tom primjeru pravo na postavljanje zahtjeva za povrat preplaćenog poreza? Rješenje problema čitateljima je dano tek nakon prikaza relevantnih instituta s teorijskoga i zakonodavnoga gledišta. Pravo postavljanja zahtjeva za povrat preplaćenog poreza prema AO-u postoji ako je porez, jamčevina ili pak drugo popratno porezno davanje bez pravne osnove plaćeno ili vraćeno plaćanjem. To, prema AO-u, vrijedi i onda kada je pravna osnova naknadno prestala. Zahtjev može biti upućen državnome poreznom tijelu, poreznom obvezniku i cesionaru. Treba obratiti pozornost na to da se postojanje pravne osnove za plaćanje u slučaju utvrđivanja poreza putem upravnog akta ne ocjenjuje prema materijalnoj zakonskoj regulativi već prema tome je li, u skladu s AO-om, riječ o pravovaljanom upravnom aktu. Upravni akt, naime, treba, sukladno njegovoj funkciji, obvezujuće konkretizirati pravni položaj i po svojem sadržaju nakon isteka rokova za ulaganje pravnog lijeka načelno ne bi smio doći u pitanje. Stoga autor navodi da prema jurisdikciji ne postoji pravo na postavljanje zahtjeva za povrat preplaćenog poreza ako žalba protiv ništavosti upravnog akta krši načelo obveznog postupanja u dobroj vjeri. Na kraju dobivamo i rješenje prethodno navedenog slučaja: osoba A prema AO-u ima pravo poreznom tijelu postaviti zahtjev za povrat preplaćenog poreza ako je bez pravne osnove platio porez na dohodak u visini 100 DEM. Prema Zakonu o porezu na dohodak, tarifno propisan porez na dohodak pri donacijama političkim strankama umanjuje se za polovicu do maksimalnog iznosa od 1.500 DEM. Sukladno tomu, značilo bi da je A u ovom slučaju preplatio 100

DEM. Međutim, porezno je rješenje pravni temelj plaćanja. Nema razloga za ništavost rješenja. Osoba A zbog isteka roka za korištenje pravnog lijeka ne može pobijati rješenje. Ni državno tijelo nije obvezno izvršiti promjenu rješenja prema AO-u jer je osoba A postupila nehatno. Osoba A, dakle, prema AO-u nema pravo na zahtjev za povrat preplaćenog poreza. Posebni zahtjevi za obavljanje novčanih činidaba na osnovi priznatih poreznih pogodnosti temelje se na pogodnostima što ih je država priznala poreznom dužniku ili obvezniku. Taj zahtjev porezni obveznik upućuje državi. Autor elaborira i (novčane) zahtjeve za povrat plaćena novca bez pravne osnove. Obrađeni su svi zahtjevi koji prema AO-u proizlaze kao pravo iz poreznopravnog odnosa, tj. poreznodužničkog odnosa. Prema AO-u, važeće propise za utvrđivanje poreza treba primijeniti po smislu i na utvrđivanje postojanja novčanih zahtjeva na osnovi priznatih poreznih pogodnosti. Stoga i ta utvrđenja treba odrediti rješenjem, a ona također podliježu zastari utvrđivanja. U dijelu o jamstvu uz ostalo su razrađeni zahtjevi iz jamstva, akcesornost jamstva, odluka o jamstvu i korištenje, upotreba, oslobođenje od jamstva. Jednako je zanimljivo i poglavlje koje slijedi. Riječ je o poreznopravnom postupku. Tako je pod naslovom *Način postupanja financijske uprave* riječ o poreznom pravu kao klasičnom primjeru "prisilnog-prinudnog" prava. Među brojnim vrstama upravnih akata u središtu pozornosti je porezni upravni akt, i to pojam, nastanak i sadržaj poreznih upravnih akata te učinci poreznih upravnih akata i rokovi. U razmatranjima o "nepravilnim" poreznim aktima kao kriteriji za utvrđivanje nepravilnosti navode se zakonska ograničenja, formalna zakonitost te materijalna zakonitost pravila. Navedene su moguće posljedice nedostataka i pogrešaka te njihovo djelovanje. Porezni akt je također pravno nevaljan kada krši norme o nadležnosti, procesne norme ili propisanu formu; to je formalna nevaljanost. Pravilo AO-a određuje da je formalno nevaljan akt moguće "ozdraviti" ako se u određenom roku poduzmu određeni procesni postupci. Ispravljanje općih poreznih akata posebno je obrađeno. Ispravljanje može biti ispravljanje na zahtjev ili uz suglasnost poreznih obveznika, ispravljanje radi novih činjenica ili dokaznih sredstava i dr. Pritom je naglašena i potreba zaštite povjerenja prema AO-u pri ispravljanju općih poreznih akata. Posebno je obrađeno ispravljanje materijalnih nedostataka. Uz elaborat o ispravljanju autor daje i objašnjenja izmjena i ukidanja poreznopravnih akata. U primjeni poreznih propisa i provođenju oporezivanja kao obrađenoj tematici posebno je naglašeno istraživanje i utvrđivanje stvarnog stanja, pri čemu je obrađeno pitanje utvrđivanja porezne obveze, objašnjenje predmeta, propisivanje i norme prisile, način i opseg utvrđivanja obveza, sudjelovanje u postupku, uskraćivanje sudjelovanja, zaštita bankarske tajne te porezna tajna. Kao ostali postupci utvrđivanja i upoznavanja činjeničnog stanja na koje se treba primijeniti propis iz područja poreza navedena su vanjska ispitivanja, porezno traženje, gonjenje te porezni nadzor u ostalim slučajevima. Porezno utvrđivanje, ustanovljavanje osnove oporezivanja može biti utvrđivanje kroz porezne odluke, i to konačno porezno utvrđivanje, porezno utvrđivanje uz ograničenje provjeravanja, privremeno porezno utvrđivanje, utvrđivanje bez poreznih odluka te odvojena, posebna utvrđivanja osnove oporezivanja. Posebno je obrađen postupak prikupljanja i naplate poreza.

Treći je dio najopširniji; u njemu su obrađeni porez na dohodak, porez na dobit i porez na poduzeća te porez na nasljedstva i darove. Šesto poglavlje elaborira institute veza-
ne za pravo poreza na dohodak, uz prikaz povijesnog razvoja prava poreza na dohodak.

U razmatranjima oporezivanja dohotka kao predmeta poreza na dohodak obrađeno je, između ostaloga, oporezivanje dohotka prema Zakonu o porezu na dohodak, objektivna obveza poreza na dohodak, oporezive vrste prihoda. Pri obradi porezne tarife poreza na dohodak objašnjena je "splitting" tarifa. Velikim brojem primjera objašnjena je primjena takvog modela oporezivanja na porezne obveznike – braćne partnere. Riječ je o posebnom načinu određivanja dohotka braćnih partnera. Uz posebne porezne stope razmatra se i ograničenje progresivnosti, potreba umjerenosti opterećenja te razrezivanje poreza na dohodak. Pri razmatranju osobne porezne obveze navedeni su subjekti poreza na dohodak jer Zakon o porezu na dohodak razlikuje subjektivnu (osobnu) i objektivnu (realnu, stvarnu) poreznu obvezu. Navodi se kada fizička osoba postaje neograničeno porezno obvezna. Osobna porezna obveza odnosi se samo na fizičke osobe, dakle iz te su obveze isključene pravne osobe. Ni društva osoba, koja nemaju pravne osobnosti u njemačkom pravnom uređenju, načelno nisu subjekt toga poreza. U društvu osoba obvezu plaćanja poreza na dohodak imaju fizičke osobe kao članovi takvog društva, o čemu je više pisano u sedmom poglavlju, uz oporezivanje društava osoba. Uz navođenje fizičkih osoba kao subjekata poreza na dohodak navode se odrednice fizičkih osoba (subjekata) kao subjekata poreza na dohodak. Zakon o porezu na dohodak razlikuje ograničenu i neograničenu poreznu obvezu. Neograničeno su porezno obvezni tuzemni porezni obveznici, tj. fizičke osobe koje u tuzemstvu imaju prebivalište ili uobičajeno boravište. Pojam tuzemstva zakonski nije definiran, no autor daje objašnjenje svih važnih pojmova. Pitanje neograničene porezne obveze obuhvaća i obrađeno načelo svjetskog dohotka, načelo univerzalnosti. Relevantan je i pojam prebivališta, jer kada neka fizička osoba ima prebivalište u tuzemstvu, ona je u sustavu poreza na dohodak neograničeno porezno obvezna. Pojam prebivališta reguliran je njemačkim Općim poreznim zakonikom, a u tekstu je pojam objašnjen i na temelju primjera. Isto je i s pojmom uobičajenog boravišta. Ograničeno porezno obvezni mogu biti samo inozemni porezni obveznici. Dakle, riječ je o osobama koje u tuzemstvu nemaju prebivalište niti uobičajeno boravište, ali ostvaruju, tuzemno gledano, tuzemne prihode. Ta se problematika odnosi i na obrađeni problem prekograničnoga međunarodnog oporezivanja i utjecaja europskog prava na njemačko pravo poreza na dohodak. Dvostruko oporezivanje objašnjeno je, kao i neka prethodna pitanja, na već navedeni način: iznesen je primjer, postavljen problem, zatim je dano teorijsko objašnjenje i zakonska podloga za rješenje problema, koje se dobiva na kraju.

Problem utvrđivanja sadržaja dohotka i u njemačkom je poreznom zakonodavstvu riješen primjenom načela enumeracije, tj. u njemačkom su Zakonu o porezu na dohodak nabrojani prihodi koji se oporezuju primjenom tog poreza. Stoga je obrađeno oporezivanje prihoda od poljoprivrede i šumarstva, obavljanja gospodarskih djelatnosti, samostalnog obavljanja profesionalnih djelatnosti, nesamostalnog rada, kapitala, iznajmljivanja (zakupa) imovine te ostalih prihoda (koji nisu jednokratni i nisu obuhvaćeni jednim od prethodno nabrojanih prihoda, prihodi ostvareni spekulativnim poslovima i dr.). Unutar toga obrađeni su i prihodi od samostalnog obavljanja profesionalnih djelatnosti te njihovo oporezivanje, kao i prihodi od poljoprivrede i šumarstva.

Pri obradi prihoda od nesamostalnog rada dana su objašnjenja bitnih pojmova te njihovo zakonsko uređenje. Poglavljem o prihodima od iznajmljivanja i davanja u zakup imovine obuhvaćeni su i najam i zakup u sustavu poreza na dohodak. Kao ostali prihodi

di u sustavu poreza na dohodak koji su relevantni ako nisu obuhvaćeni nijednom drugom vrstom oporezivih prihoda jesu prihodi iz povremenih odnosa, prihodi iz špekulativnih poslova, i dr. U sedmom poglavlju obrađeno je oporezivanje društava osoba i mjesto društva osoba u poreznom pravu te područje primjene Zakona o porezu na dohodak u tom kontekstu. Zatim slijedi pregledni prikaz oporezivanja društava kapitala, uz objašnjenja pojmova osobne porezne obveze, neograničene i ograničene porezne obveze i oslobođenja od porezne obveze. Objašnjeni su i tarifa i postupak razreza poreza. U elaboriranju poreza na obrt kao objektivnoga (realnog) poreza objašnjen je pojam objektivnih, realnih poreza u tom kontekstu, objekt oporezivanja, i druga relevantna pitanja. Porez na nasljedstva i darove obrađen je u osmom poglavlju, također uz relevantni tekst Zakona o porezu na nasljedstva i darove. Osnovica poreza na nasljedstva jest vrijednost naslijeđene imovine, a ona se utvrđuje u času nastanka porezne obveze. Obrađeno je pitanje utvrđivanja vrijednosti naslijeđene imovine, tj. porezne osnovice. Uz razmatranje razreza i naplate tih poreza obrađeni su porezni razredi, porezna stopa, ograničenja tarife i brojna druga pitanja.

Četvrti je dio posvećen oporezivanju potrošnje, pa deveto poglavlje daje pregledni prikaz tog oporezivanja dok je u desetom poglavlju obrađen porez na promet. Prikazani su razvoj i značenje poreza na promet. Tako je obrađeno kretanje od svefaznog brutto poreza na promet do poreza na dodanu vrijednost te porez na promet u Europi. Težište je izlaganja o porezu na promet na posebno razrađenim pojmovima poreznog subjekta, poreznog objekta, temeljima određivanja porezne osnovice te poreznim stopama, zajedno s problematikom postupka podnošenja poreznih prijava i razreza poreza.

Uz prikazani sadržaj ne manje bitnim čini nam se potrebnim upozoriti i na tehnička obilježja knjige. Vrijedi napomenuti da knjiga sadrži velik broj primjera koji su dobro došli u objašnjavanju brojnih poreznih instituta i rješenja. Uz mnoge primjere u tekstu zanimljivo je postavljanje praktičnih problema iz svakodnevnice i poslovne prakse, njih 66, čija se rješenja daju iza teorijskog prikaza i objašnjenja, što smo, primjera radi, i prikazali. Na samom početku nalazimo kratice zakona, publikacija sudske prakse i stručnih časopisa korištenih u knjizi, a koje mogu biti putokaz daljnjem izučavanju tematizirane problematike. Dodatnu kvalitetu udžbeniku daje i kazalo pojmova obrađenih u knjizi. Knjiga je pisana kao udžbenik, ali je riječ o djelu koje ima obilježja priručnika namijenjenoga i praktičarima te svakome tko želi upoznati porezno pravo u svakodnevnom životu. Knjiga je doprinos uvijek aktualnim temeljnim pitanjima poreznog prava koja imaju neospornu vrijednost. Riječ je o pitanjima kojima se porezni pravници, ali ne isključivo oni, uvijek bave. Knjigu bismo mogli preporučiti kao udžbeničku literaturu namijenjenu obrazovanju prije svega pravnikā, kako na dodiplomskim, tako i na poslijediplomskom studiju ali i stručnjacima u praksi – svima koji se bave poreznim pravom u teoriji i u praksi. Neki se dijelovi knjige mogu preporučiti široj javnosti – svima koji u svakidašnjem životu pokazuju zanimanje za pitanja poreznog prava.

Nataša Žunić-Kovačević